

ETIKA SPORTA KAO NOVI NASTAVNI PREDMET?

Matija Mato Škerbić

Elektrostrojarska škola Varaždin; Glazbena škola u Varaždinu;
Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja Zagreb
Hrvatska
matijaskerbic@gmail.com

Primljeno: 1. 2. 2014.

Autorova intencija je, referirajući se ponajvećma na autoritete filozofije sporta W. J. Morgana, M. J. McNameea i S. J. Parrya, dati prijedlog syllabusa za novi nastavni predmet »Etika sporta«, koji bi se mogao ostvariti kroz implementaciju u nastavni kurikulum sportskih gimnazija, kao i visokih sportskih i trenerskih škola, akademija i fakulteta.

Na početku autor ukazuje na mjesto etike sporta u filozofiji sporta, dajući kratak pregled povijesti subdiscipline. Zatim razlaže ciljeve i intencije nastavnoga predmeta, kao i nastavi primjerene metode i načine rada, što podupire s nekoliko metodičkih postupaka koji bi se mogli primijeniti u nastavi predloženoga novoga nastavnoga predmeta.

Nadalje, vrši razdiobu materije na manje nastavne cjeline. Kao takve razmatra deontološku (kroz raspravu o ulozi savjesti u sportu), aretaičku (promišljanje za sport poželjnih vrлина) i konsekvencijsku etiku (dovođenje u pitanje različitih utilitarnih načina i postupaka). U tom smislu daje i pregled etika pojedinih sportova s njima specifičnim moralnim problemima, kao i općih, »velikih« tema (doping, fair play, high tech oprema, jednakost spolova, iskorištavanje djece).

Ključne riječi: *syllabus, etika sporta, filozofija sporta, deontološka etika, aretaička etika, konsekvencijska etika*

Ovaj rad stremi k uspostavi »Etike sporta« kao novoga nastavnoga predmeta koji bi se mogao implementirati u nastavu sportskih gimnazija, sportskih i trenerskih viših i visokih škola te kinezioloških fakulteta. Intencija rada je izgraditi temelje za uspostavu i ustroj ovoga novoga nastavnoga predmeta, u prvome dijelu dajući kratak pregled discipline uz njeno jasno pozicioniranje kao dijela *filozofije sporta*, a u drugom

ga dijelu nastojeći konkretno ustrojiti razradom cjelovitog *syllabusa*. U tekstu se prvo obrazlaže intencija takvog nastavnog predmeta, da bi ga se zatim metodološki utemeljio. Naposljetku se predlaže šest nastavnih cjelina: Uvod u filozofiju sporta, Uvod u etiku sporta, Deontološka etika, Aretaička etika, Konsekvencijska etika i Etika pojedinačnih sportova.

Filozofija sporta – kratka genealogija i kronologija

Interdisciplinarnost je jedna od temeljnih inklinacija znanosti: sažimanje, konvergiranje, koreliranje u kojemu svaka involvirana strana daje svoj značajan i autentičan doprinos u kreiranju mozaika. Takav pristup obogaćuje i upotpunjuje uključene strane, a ponekad rezultira rađanjem i formiranjem te naposljetku i uspostavljanjem nove discipline koja počinje svoj potpuno neovisan znanstveni život. Tako je rođena i ova veoma mlada filozofska disciplina, koja funkcionira kao simbioza u punom smislu riječi. Filozofija sporta danas se prakticira kroz razgranatu djelatnost: institucije, konferencije, časopise, knjige, *newslettere*, suradnje...

Filozofija sporta kao nova filozofska disciplina počela se razvijati kasnih 1960-ih u SAD. Izvorišna točka jest knjiga Paula Weissa *Sport: filozofska istraga* (*Sport: A Philosophic Inquiry*, 1967). U njoj se Weiss bavi nizom tema poput prirode pojedinih sportova, relaksacije, akta itd. Iznosi niz definicija s kojima filozofsko-sportski milje nikako nije bio zadovoljan, u prvom redu iz prozaičnog razloga što Weiss nije bio (niti jest) sportaš niti je poznavatelj sporta pa je iz mnogih njegovih izvedenih definicija razvidno da ne razumije autentičan duh sporta. »Sport je tradicionalizirani skup pravila egzemplificiranih od strane ljudi koji pokušavaju biti uspješni u i kroz svoja tijela«¹ (Weiss, 1967, 143) i »Relaksacija je umjetnost izbjegavanja inklinacija u bilo kojem smjeru«² (*sic!*, Weiss, 1967, 69) samo su neke od njih. Weiss također izvodi i niz nepotrebnih (suvišnih) distinkcija poput želja–intencija, taktika–strategija itd. Ipak, značaj je ove knjige ponajviše u tome što je potaknula filozofijsku refleksiju o sportu.³

¹ »Sport is a traditionalized set of rules to be exemplified by men who try to be excellent in and through their bodies.«

² »Relaxation is the art of avoiding an inclination in any particular direction.«

³ R. Scott Kretchmar kronologiju filozofije sporta započinje s godinom 1875. jer tada datira postavljanje temelja edukacije u sportu, a ovdje navedene početke imenuje 'disciplinarnom fazom' (Kretchmar, 1997, 182, 191).

Institucionalni razvoj filozofije sporta počinje 1972. godine kada je na poticaj Warrena Fraleigha osnovano Philosophic Society for the Study of Sport (PSSS), s prvim predsjednikom Paulom Weissom. Organizacija 1999. mijenja ime u International Association for the Philosophy of Sport (Međunarodna organizacija za filozofiju sporta, IAPS), koje nosi i danas. Prvi specijalizirani časopis *Journal for the Philosophy of Sport* organizacija pokreće 1974., uz frekvenciju izlaza jednom godišnje, a od 2001. i dva puta. Pokrenuta je i izdavačka kuća Human Kinetics koja, osim što izdaje časopis,⁴ uskoro širi svoju djelatnost na prebogato izdavaštvo relevantne literature, posebno klasika iz tog usko specijaliziranog područja.

Sljedeći važan događaj je izdanje vrlo utjecajne knjige Bernarda Herberta Suitsa *Grasshoper: Games, Life and Utopia* 1978. godine. Suits u *igri (game)*, koju definira kao »voljni pokušaj svladavanja (odnosno nadvladavanja) nepotrebnih smetnji«, razlikuje tri ključna momenta: *prelusory goal* odnosno cilj igre koji se još naziva i *object of the game* (objekt igre), a koji je za svaki sport drukčiji (npr. u nogometu je to postići gol, u košarci koš itd.); *constitutive rules* odnosno tvorbeno pravila kojih se trebaju pridržavati svi involvirani, te naposljetku *lusory attitude* odnosno stav o svjesnom prihvaćanju pravila igre od strane igrača, što igru kao takvu ujedno i omogućuje (Suits, 1978, 54–55). Suits će u radu »The Elements of Sport«, pokazujući analognost i dokazujući konvergentnost igre i sporta, dodati i četvrti element – *means for acheiving a goal* odnosno sredstva za postizanje cilja (Suits, u: Morgan, 2007, 9).

Filozofija sporta počinje se širiti diljem svijeta pa tako od 1970-ih u Njemačkoj djeluje Deutsche Vereinigung für Sportwissenschaft, dok se u Japanu 1978. osniva Society for the Philosophy of Sport and Physical Education. Godine 2002. osnovan je i British Philosophy of Sport Association (BPSA) kojemu je na čelu Mike McNamee, jedan od najvećih autoriteta u ovoj subdisciplini. Od 2007. glasnikom BPSA postaje novopokrenuti časopis *Sport, Ethics and Philosophy*. Naposljetku, 2008. osnovano je i European Association for the Philosophy of Sport (EAPS), s članovima iz gotovo svih europskih zemalja, kojemu je na čelu vrlo ugledni slovenski filozof Lev Kreft.

⁴ Izdavanje časopisa trenutno vodi International Association for the Philosophy of Sport.

U Hrvatskoj je filozofija sporta, pa tako i etika sporta, još uvijek u povojima, uz tek nekoliko vrijednih pokušaja. Tako na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu postoji izborni predmet »Filozofija sporta« (1 semestar / 30 sati), kojemu je nositelj Jure Zovko. Prema podacima na mrežnim stranicama kolegija, navedeni sadržaji obuhvaćaju klasičan spektar: teme i perspektive; klasici filozofske misli i sport; tijelo–duh; *fair play*; *homo ludens*; doping; etika maksimuma; nacionalizam i sport; olimpizam; globalizacija i komercijalizacija. Na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu Tomislav Krznar pokrenuo je kolegij »Filozofija sporta« za polaznike redovnog i izvanrednog odgojiteljskog studija, dok na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu Tvrtko Jakovina i Jelka Gošnik vode međuoddsječki kolegij »Čovjek i sport« u sklopu kojeg Ivana Zagorac predaje teme iz filozofije sporta.

Također, zaslugom te mlade znanstvenice u Hrvatskoj je na znanstvenoj razini pokrenuta tema filozofije sporta koja se aktualizirala kroz temate časopisa *Filozofska istraživanja* br. 114 (2/2009) i br. 115 (3/2009) pod nazivom »Filozofija slobodnog vremena i sporta«, a koji su nastavak prethodno održanog istoimenog simpozija u organizaciji Hrvatskog filozofskog društva (Zagreb, 27.–29. studenog 2009.) te kroz temat »Filozofija i sport« u časopisu *Metodički ogledi* br. 35 (1/2012). Sublimacija svih njenih nastojanja jest zbornik *O sportu drugačije*, s podnaslovom *Humanistički aspekti sporta*, koji je uredila i u kojemu se nalazi izbor radova iz spomenutih temata časopisa.⁵ Osim njih, zbornik okuplja i cijeli niz radova iz drugih kako inozemnih tako i domaćih časopisa,⁶ ali i iz autorskih knjiga te zbornika s drugih održanih konferencija.⁷ Gledano iz pozicije etike sporta, treba naglasiti kako su objavljeni radovi prvenstveno filozofsko-humanistički, kao što i sam podnaslov specificira, dakle više okrenuti temama koje u većoj ili manjoj mjeri na različite načine »samo« tematiziraju sport kao fenomen – negdje kao slobodno vrijeme odnosno istinsku dokolicu, drugdje kao igru (ali ne

⁵ Zbornik *O sportu drugačije* predstavljen je 23. 9. 2014. na Cresu u sklopu međunarodnoga simpozija »Povijesni svijet« održanog u okviru 23. Dana Frane Petrića. Zbornik je predstavio autor ovoga rada, na zamolbu autorice/urednice.

⁶ Radi se o časopisima *Synthesis philosophica*, *Ars&Humanitas*, *Kinesiology*, *JAHR*, *Društvena istraživanja* i *Anthropos*.

⁷ Hosta, Milan, *Etika sporta. Manifest za 21. stoljeće*; Valjan, Velimir (ur.), *Integrativna bioetika pred izazovima biotehnologije*; Bokan, Božo (ur.), *Conference Proceedings on Theoretical, Methodological and Methodical Aspects of Physical Education*; Findak, Vladimir (ur.), *Zbornik radova 16. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske*.

kao sportsku igru, natjecanje ili utakmicu), pa kao tjelovježbu i tjelesnu kulturu, zatim kao sociološki, estetski i antropološki fenomen... No, ne ulaze u sport sam, sport kao takav, sport na način sportaša, praktičara i sudionika. »Drugačiji« pogled na sport, a radi se o studijama iz sociologije, estetike, bioetike, različitih duhovnih tradicija i religija, medija itd., o sportu, donekle propušta sportsku stranu sporta (ili pogled sa sportske strane o sportu) i konkretn(ij)e sportskofilozofske teme pisane iz rakursa sportaša. Iznoseno nipošto ne umanjuje iznimnost ovoga izdanja. Zbornik je tako ponajprije ogromna pripomoć razvoju i širenju filozofije sporta. Svi koji se bave ovom subdisciplinom svakako mogu dijeliti zadovoljstvo zbog ove nasušno potrebne, kvalitetne i potpuno dostupne literature. Lako se može predvidjeti kako će ovaj zbornik postati prvi izbor i korak k budućem bavljenju filozofijom sporta, za neke buduće filozofe i buduće sportaše, filozofe sporta.

Etika sporta

Etičke teme prisutne su u filozofiji sporta od samog njezina začetka, da bi od 1990. postale dominantnom temom filozofije sporta (McNamee, 2007, 4). Etika sporta tako se bavi različitim moralnim propitivanjima u sportu općenito, ali i onim strogo specifičnima i karakterističnima za pojedini sport, detektirajući i problematizirajući (ne)moralne prakse, ponašanja, postupke, stavove, običaje... U ovom kontekstu McNamee (2007, 4) kao ključno ističe djelo Warrena Fraleigha *Right Actions in Sport* iz 1984., koje je bilo prekretnicom k etici sporta kao onoj koja će u tematskom smislu započeti dominirati u filozofiji sporta.

Velik utjecaj na razvoj etike sporta izvršilo je djelo *Za vrlinom* Alasdaira MacIntyre, čije su ideje različiti autori aplicirali na sport, što je dovelo do snažnog razvoja aretaičke etike sporta i teorije *fair playa*, odnosno razmatranja za sport, kako globalno tako i specifično, (ne)poželjnih vrlina.

Važna knjiga u ovome području jest i djelo *Ethics in Sport* (2000), zbornik najvažnijih radova s područja etike sporta koji je uredio William John Morgan. Djelo sadrži pet tematskih cjelina, redom: Metaetička razmatranja; Kompetitivnost i *fair play*; (Ne)ravnopravnost spolova; Problemi socijalne etike sporta i Ograničenja čovjeka. Drugo izdanje iz 2007. u kvalitativnom je smislu dodatno upotpunjeno i prošireno, čime je knjiga dodatno učvrstila svoj značaj u području. U

odnosu na prvo, ovo izdanje sadrži trinaest novih tekstova, od kojih su tri ranije neobjavljena, a temati su preciznije naslovljeni: Metaetička razmatranja o sportu; Kompeticija i *fair play*; Limiti čovjeka: doping i gensko poboljšanje u sportu; Rod i ravnopravnost spolova u sportu te Izbor iz socijalne etike sporta: nasilje, iskorištavanje, rase, gledateljstvo i invaliditet.

Sljedeće značajno djelo je *Ethics and Sport* koje su zajednički uredili M. McNamee i J. S. Perry. Knjiga okuplja tekstove različitih autor(itet)a s područja etike sporta poput W. Fraleigha, W. J. Morgana, S. Lolanda, G. McFeea i drugih. Knjiga je podijeljena u četiri tema: Etika sporta – doprinosi filozofiji; *Fair play* i sportsko ponašanje; Etika, treniranje i sportska izobrazba te Suvremeni etički problemi u sportu. Ovo je izdanje McNamee 2010. godine dopunio objavljivanjem novoga zbornika naslovljenog *Ethics of Sports: A Reader*, u kojemu je okupio niz radova eminentnih autora poput Scotta R. Kretchmara, B. Suitsa, C. Tamburrinija, između ostalih. Tekstovi su podijeljeni u vrlo konkretne tematske cjeline: Korijeni etike sporta; *Fair* natjecanje: pravila, iskrivljavanja, prijevare; Doping, genske modifikacije i etika poboljšanja; Etički razvoj u i kroz sport: pravila, vrline, poroci; Komercijalizacija, korupcija i eksploatacija u sportu te Etika i avanturističke aktivnosti.

Syllabus nastavnoga predmeta

»Etika sporta«

Nastavni predmet »Etika sporta« zamišljen je kao izborni predmet na bazi 35 sati godišnje / 1 sat tjedno (prema interesu i više). Prilikom njegove razrade vodilo se računa da bude usklađen s hrvatskom obrazovnom politikom koja je određena *Nacionalnim okvirnim kurikulumom za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* i njegovim naknadnim izmjenama i dopunama, *Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* i njegovim dopunama i izmjenama, te *Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju*. Nastavni predmet »Etika sporta« zamišljen je kao dio kurikuluma sportskih gimnazija za učenike od 1. do 4. razreda, odnosno kao izborni seminar za studente, sportaše, trenere, suce na sportskim akademijama, visokim sportskim školama, fakultetima i smjerovima.

Nakana

Nakane nastavnoga predmeta »Etika sporta« su mnogostruke. Na razini opće kulture želi se upoznati učenike i studente s osnovnim temama i problemima filozofije i etike sporta kako bi razumjeli njen autentičan i praktičan pristup sportu. Zatim, kod učenika i studenata želi se potaknuti samospoznaja iz koje proizlazi sposobnost refleksije i kritičkoga razmišljanja, a posebice refleksije na sport, a potom i na fenomene vezane uz i u sportu. Potom, nakana je omogućiti učenicima i studentima orijentaciju u mišljenju, jer će im to pomoći da kvalitetno vrednuju dokaze, razviju sposobnost komparativne i uzročno-posljedične analize i interpretacije te razboritost kao sposobnost konstruiranja čvrstih argumenata pri izgradnji i iznošenju stavova i mišljenja. Razboritost obuhvaća i slušanje i prihvaćanje validnih argumenata drugih, otvorenost za dijalog, a time i mogućnost revidiranja vlastitih stavova. Zatim, fokusiranje svojih misli i pronalaženje vlastitog izričaja, kao i razvoj verbalnog i narativnog diskursa. Krajnja je intencija razvoj i izgradnja osobnosti učenika i studenata i njihovih moralnih stavova i prosudbi, detektiranje istinskih životnih moralnih vrijednosti i življenja u skladu s njima. Na taj način pomaže se izgradnja samostalne sportske individue, uronjene u sport, ali i sposobne uočiti, prepoznati i moralno vrjednovati postupke, pojave, procese, pravila, uvriježene običaje i prakse u sportu, te slijediti moralna načela i vrjednote (usp. *Ispitni katalog za državnu maturu iz Etike*, 2013/2014, 4–8).

Metode i oblici rada te nastavne strategije

Nastavni ciljevi se imaju uskladiti s obnovljenom taksonomijom kognitivnih obrazovnih ciljeva Benjamina Blooma kao orijentiranjem, počevši od poznavanja činjenica i pojmova, preko njihova razumijevanja te naposljetku analize, sinteze i primjene, te prosuđivanja.

U nastavi se koriste sve metodičko-didaktičke metode, prakse i načini, kao i oblici rada. Dakle, verbalne metode (vođeni/tematski usmjereni razgovor, debata, interpretacija tekstova, analiza problemskih situacija, učeničko izlaganje, dijalog, nastavničko izlaganje), demonstracijske metode (igranje uloga, evociranje i uprisutnjivanje situacija sa sportskih terena), dokumentacijske metode (rad s pomoćnom literaturom, rad s posebno pripremljenim materijalima i rad s video-materijalima i filmovima) i operativne metode (grafički i pisani radovi, izrada

plakata, mapa i vizualnih prikaza, intervju) te frontalna i diferencirana nastava kao oblici nastave. Naglasak je na diferenciranoj nastavi, jer tada učenik radi samostalno u većoj ili manjoj mjeri, bilo u homogenoj (grupe određene prema sposobnostima učenika i studenata) ili u nehomogenoj grupi (kao grupni rad ili skupina u kojoj svatko radi individualno), kao član tima (timski, zajednički rad članova tima), u paru i(li) individualno. Mogući su i terenski rad na sportskim borilištima odnosno natjecateljskim prostorima te projektna nastava. U nastavnoj praksi »Etike sporta« primarnim i najkorisnijim čini se korištenje heurističke i problemske nastave kao temeljne, no ovisno o potrebi i prilici također i majeutičke, programirane, projektne, istraživačke, praktične i mentorske nastave, dok se katehetski rad čini potpuno neprimjerenim.

Nastavni sadržaji sadrže značajnu dozu nepredvidljivosti i otvorenosti pa su stoga moguće invencije i kreacije, kako od strane nastavnika, o čijim kompetencijama, motiviranosti i osobnosti mnogo toga ovisi,⁸ tako i od strane učenika. Za nastavnika je od presudne važnosti pronaći omjer između činjenica, koje stvaraju kontekst i sistematičnost, i prosudbi, koje moraju počivati na činjenicama.

Metodički postupci

U nastavku donosimo nekoliko prijedloga metodičkih postupaka primjerenih izvođenju u nastavi »Etike sporta«. Poželjno je započeti *stimulusom* odnosno skandalonom – slikom, fotografijom, citatom, pročitanim provokativnim pravilom, aktom, potezom, (kratkim) filmom, videom, isječkom s Youtubea... jer on učenika dovodi u »nesigurnost, smutnju, upitnost« (Kalin, 2011, 9) te izaziva (intrinzičnu) motivaciju i interes koji vode u aktualiziranje, istragu te iznalaženje rješenja problema.

Primjer 1. Primjer metodičkog postupka za nastavnu cjelinu »Aretaičke etike sporta«

Na početku, prisjetimo se: što su to vrline? Što je to aretaička etika (etika vrlina)? Koje ste vrline u svojem školovanju do sada najviše puta čuli? Gdje, na kojem predmetu? Zašto se baš te ponavljaju? Prosudite jesu li to univerzalne, uvijek i svugdje važeće vrline. Jesu li i nama

⁸ Eduard Vargović u tekstu »Za relevantan položaj filozofije u školi« ističe da je »osobnost nastavnika« ključna za nastavu (Vargović, 1990, 61–69), dok Boris Kalin ima stav kako je »učitelj najvažniji« (Kalin, 2011, 17).

važće? Navedite dvije vrline koje smatrate najvažnijima za sebe i kod drugih.

Prisjetimo se također: koje su to kršćanske vrline? Tko ih je ustanovio? Jesu li iste kao i one koje smo nazvali univerzalnima?

Aretaička etika sporta bavi se upravo takvim razmatranjima te želi doći do istih odgovora, samo na području sporta.

Pred sobom imate fotokopiju intervjua iz dnevnih novina *Sportske novosti*. Tema se tiče nogometa. Prije nego što pročitate tekst, odgovorite na pitanja: Što je nogomet? Kako se igra i koja su pravila? Što je *pleasury goal* nogometa? Jeste li ga igrali i(li) gledali? Koliko često? Kada ste igrali, je li vam se dogodilo da ste bili objekt odnosno subjekt prijevare, pokušaja prijevare/izigravanja pravila putem simulacije/glume? Opišite slučaj! Jesu li takva ponašanja/postupci opravdani? Zašto?

Pročitajmo sada zajedno dio intervjua iz *Sportskih novosti* s nogometašem GNK Dinamo Zagreb i povremenim reprezentativcem Josipom Pivarićem:

»JP: Prije bih rekao da se trudim biti veliki vjernik. Kad god mogu odem na misu, pokušavam živjeti po vjerskim načelima, biti pošten prema ljudima. Tako sam odgajan od malena, trudim se svaki dan biti takav.

SN: Dobro, a kako se 'nogometna načela', recimo simuliranje kaznenog udarca, uklapaju u život po vjerskim načelima?

JP: Eee, to je nešto drugo, tu nisam vjernik. Ma, za pobjedu bih učinio sve, lagao bih u oči, simulirao penal, uvijek. Jedino da baš vodimo 3:0, onda bih priznao, ali inače ne... Takav sam, na terenu poznajem samo želju za pobjedom.« (Pivarić, 2012)

Nakon pročitano g teksta, razmislimo i odgovorimo na sljedeća pitanja: Kako sebe vidi i proklamira Josip u kontekstu kršćanstva? Koja ga nastojanja vode kao pravog vjernika i praktičnog kršćanina? Koje kršćanske vrline on nastoji živjeti?

Pogledajmo sa strane sporta, koje vrline ističe kao važne? Što je sve kao igrač/sportaš/nogometaš spreman učiniti? Prosudite, jesu li to vrline? Argumentirajte kako njegove riječi doživljavate s moralnog gledišta?

Nakon što smo analizirali Josipove riječi s dva različita aspekta, sumirajte, prosudite i argumentirajte: može li Josip istovremeno biti moralan, pun vrlina kao vjernik, a nemoralan i pun negativnih vrlina

(mana) kao nogometaš? Procijenite kakav je on kršćanin, kakav sportaš, a kakav čovjek? (Usp. Škerbić, 2014)⁹

Temeljem vaših spoznaja i stečenih uvida, može li se istovremeno u punom smislu riječi biti istinski kršćanin i vrhunski sportaš? Argumentirajte! Spomenite pozitivne i negativne primjere koje poznajete!

Dobro razmislite te ispunite tablicu ispred vas. U lijevi stupac upišite sport, a u desni za taj sport poželjne vrline.

Tablica 1. Aretaička etika

Sport	Poželjne vrline
1.	
2.	
3.	
4.	

Nakon što ste to učinili, usporedimo što ste napisali te pronađimo koje se vrline najviše puta ponavljaju. Jesu li istaknute vrline važee za sve sportove? Ako ima takvih, nabrojite ih!

Pokušajmo sada evocirati antičke filozofe Platona, Aristotela te stoičke i navesti koje oni vrline ističu kao najvažnije. Usporedimo ih sada s onima koje smo prethodno spominjali, kako kršćanske tako i u pojedinim sportovima. Ima li kolizija?

Zaključimo, u različitim ljudskim djelatnostima, u različitim vremenima, iz različitih pobuda, ljudi su tražili vrline, isticali jedne kao poželjne i općeprihvatljive, a druge odbacivali kao nepoželjne i neprihvatljive. Dakle, vrline su važne te je važno tražiti one prave i pokušati kvalitetno procijeniti kojima stremiti, koje njegovati i njih se držati, a koje zanemariti. Posebice kada je jasno da se u različitim vremenima, situacijama i ljudskim djelatnostima različite vrline smatraju poželjnim.

⁹Napominjemo kako je ovaj tekst u znatno skraćenom obliku prvi puta prezentiran 24. 9. 2013. na simpoziju »Perspektive filozofije« koji se održao u okviru 22. Dana Frane Petrića te je 1. 2. 2014. u cjelovitoj verziji poslan uredništvu časopisa *Metodički ogledi*. Autor je međuvremenu objavio manje isječke iz teksta na Portalu ZMUSK, gdje je kolumnist o temama iz područja filozofije.

Primjer 2. *Metodički postupak u nastavnoj cjelini*
 »Konsekvencijska etika« korištenjem tablice

U prethodnom primjeru koji se ponajviše oslanja na heurističku nastavu, uza sve dobre strane, do izražaja dolaze i mane. U prvome redu, svi učenici nisu i ne mogu biti direktno uključeni u razgovor. Kako bismo aktivirali učenike, možemo ih uputiti na popunjavanje specijalizirane tablice, usko vezane uz temu sata, kako bi time bili aktivirani te involvirani u temu, za što valja prirediti jasno definiran zadatak.

Zadatak: u svom matičnom sportu opišite tri slučaja u kojima će sportaš poduzetim činom tijekom igre izboriti korisnu posljedicu za svoj tim.

Tablica 2. Konsekvencijska etika

Sport	Postupak	Konsekvenca
1.		
2.		
3.		

Primjer 3. *Metodički postupak za nastavnu cjelinu*
 »Uvod u Etiku sporta« korištenjem tablice

Zadatak: odaberite sport i opišite jedan konkretan moralni problem te ga razmotrite s različitih pozicija: igrača odnosno sportaša, trenera, pratećeg osoblja (liječnika, fizioterapeuta...), menadžera, rukovodećih ljudi kluba i(li) natjecanja, navijača i novinara.

Tablica 3. Uvod u etiku sporta

Sport:	
Moralni problem:	
	Razradba problema:
1. sportaš/igrač	
2. trener	
3. prateće osoblje	
4. menadžer	
5. rukovodstvo	
6. navijači	
7. novinari	

Praćenje i vrjednovanje

Oblici učenja mogu biti različiti: upamćivanje, uvid u situaciju, pisana obrada teme, istraživanje i otkrivanje, rješavanje problema, organizirana rasprava, debata, zauzimanje stavova, vrjednovanje i odlučivanje.

Elementi praćenja i vrjednovanja su poznavanje odnosno činjenično znanje, razumijevanje širih sadržaja odnosno konceptualno znanje, primjena stečenog i naučenog odnosno proceduralno znanje.

Oblici pak praćenja i vrjednovanja su usmena provjera, samostalni i grupni rad (eseji, referati, prezentacija, plakat, mapa, vizualni prikazi, igranje uloga).

Nastavne cjeline

U odnosu na silnu razgranatost sadržaja i tema subdiscipline etike sporta, kod izbora nastavnih sadržaja i cjelina potrebno je izvršiti sadržajnu redukciju, s jasnom vizijom kvantitativno-kvalitativnog omjera izbora. Kako nastavni predmet stremi ka stjecanju opće slike, uvida u disciplinu, korisnim se čini sljedeći izbor i razradba nastavnih sadržaja u šest cjelina:

1. Uvod u filozofiju sporta
2. Uvod u etiku sporta
3. Deontološka etika sporta
4. Aretaička etika sporta
5. Konsekvencijska etika sporta
6. Etika pojedinih sportova

Uvod u filozofiju sporta. Ova bi se cjelina odnosila na povijesni pregled, kronologiju i genealogiju discipline, dakle na kratki prikaz početaka razvoja discipline, značajnih djela, autora, institucija i časopisa. Učenike i studente se uvodi u specifična razmatranja. Početak bi bio referiranje na činjenicu da je Platon prvi poznati filozof i sportaš, s obzirom da je sudjelovao na Ihtijskim igrama u pentatlonskoj disciplini hrvanja, otkuda i potječe njegovo ime Platon, kao zamjena za izvorno Aristokle. Slijedio bi kratak povijesni pregled najznačajnijih autora koji su promišljali o sportu i igri, gdje posebno mjesto zauzima Johan Huizinga i njegov *Homo ludens* te znamenita definicija da je

»... igra dobrovoljna radnja ili djelatnost, koja se odvija unutar nekih utvrđenih vremenskih ili prostornih granica, prema dobrovoljno prihvaćenim ali i beziznimno obaveznim pravilima, kojoj je cilj u njoj samoj, a prati je osjećaj napetosti i radosti te svijest da je ona 'nešto drugo' nego 'obični život'.« (Huizinga, 1970, 44)

Značajan je i uvid da

»... u početku svakog natjecanja jest igra tj. sporazum, prema kojem se unutar nekih prostornih i vremenskih granica te po određenim pravilima i u određenom obliku ima izvršiti nešto što uzrokuje razrješenje napetosti, te je izvan uobičajenog životnog toka.« (Huizinga, 1992, 98)

U ovoj bi se cjelini problematizirao sport na način različitih filozofskih disciplina poput metafizike (primjerice pitanje biti i definicije sporta), etike (moralna pitanja), estetike (problematiziranje estetske komponente u sportu i izrazito »estetskih sportova«), socijalne filozofije (primjerice rasna i rodna pitanja) i političke filozofije (političke implikacije sporta), filozofije odgoja (uloga tjelesne (i) sportske aktivnosti u odgoju i izobrazbi), kao i eklatantnih filozofskih rasprava poput distinkcije duh–tijelo i inklinacija k principu holizma. Razriješile bi se i razbistrile terminološke distinkcije poput primjerice igra–sport–utakmica te pokušalo definirati što sport kao takav jest.

Uvod u etiku sporta. Kao i u prvoj cjelini, izvršilo bi se definiranje subdiscipline, upoznavanje specifične terminologije te davanje kratke kronologije i genealogije. Na početku bi se posebno naznačila distinkcija moral–etika. Potom bi se učenike i studente uvelo u specifična moralna propitivanja u sportu (sportovima) poput različitih praksi, ponašanja, stavova, običaja i pravila u sportu.

Primjenom nepotpune indukcije nakon uvida u literaturu i specijalizirane časopise konkretno bi se naglasila »velika« odnosno stručnom i laičkom auditoriju najintragantnija i najčešća pitanja etike sporta poput *fair playa*, varanja, namjernog kršenja pravila igre, dopinga, namještanja utakmica, kladionica, *high tech* opreme, (ne)jednakosti spolova, iskorištavanja djece, komercijalizacije sporta...

Također, potrebno je uputiti na *Etički kodeks* Međunarodnog olimpijskog odbora, donesen 1999. u Seulu. U njemu se u prvi plan stavlja nužnost poštivanja sedam skupina pravila: dostojanstvo, integritet, novčana sredstva, kandidature, odnos s državama, tajnost i provođenje Olimpijskih igara kao sublimacija i vrhunac bavljenja sportom.

Naposljetku, vezano uz medicinsku stranu etike sporta, veliki su etički problem ozljede (ključnih) sportaša koje imaju mnogobrojne konsekvence i implikacije, kako sportske (rezultat) tako ekonomske i ine. U ovakvim razmatranjima ključan je izraz *informed consent* (informirana suglasnost), izjava odnosno protokol kojega ozlijeđeni ili bolesan sportaš potpisuje kao opunomoćenje liječniku (liječničkom konziliju ili timu) te time potvrđuje da su mu podastarte adekvatne i potpuno razumljive informacije o zdravstvenom stanju, kao i najoptimalnijem i zdravstveno najopravdanijem tretmanu, te da pristaje ili odbija pristati na propisanu terapiju.

Deontološka etika sporta. Deontološka etika ili etika savjesti referira se na savjest odnosno smatra da je dužnost slijediti moralne postavke i stavove, gdje *sine lege autem poena conscientia est* (kada nema zakona, kazna jest savjest). U svoja razmatranja ona priziva tzv. *zlatno pravilo* poštovanja spram drugih u prakticiranju sporta, uz moguće reference na cijeli niz filozofa poput I. Kanta i njegova kategoričkoga imperativa, ali i imperative na način kako su ih izrazili Kung Fu Tze, Tales, Isus...

Deontološka razmatranja u etici sporta počinju s djelom Warrena Fraleigha *Right Actions in Sport* iz 1984. godine. Ono razmatra pitanja odnosa savjesti i *fair play*a (koji se po definiciji tumači kao *respect for the game* – poštovanje spram igre), nepisanih pravila koja svi slijede (uz isticanje »Nordsjælland–Šakhtar« presedana¹⁰), te ističe i promiče, pomalo sokratovski, stav kako »pravila imaju snagu« – odnosno jednom kada ih igrač razumije, ne može se ponašati protivno njima, jer bi to bilo ne samo nemoralno nego i iracionalno!

¹⁰ Ovaj presedan odnosi se na slučaj od 20. 11. 2012. iz UEFA-ina elitna natjecanja *Champions League (Liga prvaka)* na utakmici 5. kola grupne faze natjecanja u sezoni 2012/2013. Naime, igrač Šakhtara iz Donetska Luiz Adriano zabio je veoma kontroverzan gol zbog kojega mu je UEFA izrekla kaznu zabrane igranja jedne utakmice u dotičnom natjecanju te ga osudila na jedan dan »društveno-korisnog nogometnog rada«. Ono što se dogodilo jest da je, nakon što je ekipa Nordsjællanda izbacila loptu izvan terena kako bi se jednom od igrača ukazala pomoć liječnika, igrač Shakthara Willian izveo *aut* dodavši loptu Luizuu Adrianu koji se, umjesto da prema uobičajenoj praksi loptu vrati u posjed Nordsjællanda, sjurio prema njihovom голу pored suparničkih igrača koji su ga stojeći u nevjerici promatrali kako loptu ubacuje u mrežu. Presedan se sastoji u tome što, s jedne strane, dotični igrač nije prekršio niti jedno službeno pravilo nogometne igre, dok ga je s druge strane UEFA kaznila bez legislativne osnove, referirajući se na »običaj« i »nepisano pravilo«, a s treće strane što je njegov klub bespogovorno prihvatio takvu kaznu te još dodatno kaznio vlastitog igrača (premda ne i ostale koji su zajedno s njim slavili postignuti pogodak).

Aretaička etika sporta. Etika vrlina ili aretaička etika sporta započinje s objavljivanjem djela Alasdaira MacIntyre'a *After Virtue: A Study in Moral Theory* (1981) i primjenjivanjem nekih uvida iz te knjige na sport. Radi se o propitivanju vrlina poželjnih za sportaše poput odgovornosti, radinosti, discipliniranosti, hrabrosti, kooperativnosti, požrtvovnosti, timskog duha, ali i onih nepoželjnih za sportaše poput poštenosti, iskrenosti i tolerantnosti, kao i poroke poput egoizma, nasilnosti, neodgovornosti i neposlušnosti. Važno je istaknuti kako svaki pojedini sport ima svoju specifičnu listu vrlina i poroka, s time da u različitim sportovima i situacijama iste vrline mogu biti percipirane i (li) recipirane i kao mane i kao poroci.

Vrline u sportu ponekad nisu vrline kako ih shvaćamo u svakodnevnome životu. Osim toga, vrline su relativne, nalaze se u relaciji spram određenog sporta, sa svim njegovim osobitostima. Nadalje, vrline se u momčadskim sportovima razlikuju od onih u individualnim sportovima. A i sami momčadski sportovi međusobno su različiti, od izrazito momčadskih poput nogometa, košarke, rukometa itd., preko timsko individualnih sportova u kojima svaki sportaš donosi bodove timu individualno (poput tenisa, stolnog tenisa ili skijaških skokova), do četveraca i dvojaca u bobu, klizanju ili veslanju. Može se općenito reći kako se vrline u tako razlikovanim momčadskim sportovima ponajvećma razlikuju u intenzitetu. U teniskom timskom natjecanju Davis Cup tako su poželjne »timske« vrline – poput spremnosti na suradnju, snažnog timskog duha, požrtvovnosti, sinkronizacije s drugima – značajno sniženog intenziteta u odnosu na nogomet i košarku. Ali i među pojedinačnim članovima tima postoje razlike koje mogu biti prilične ako se primjerice u nogometnom timu usporedi vratara i napadača. U sportovima koji u prvi plan stavljaju estetsku dimenziju traže se i fizička ljepota i gracioznost.

Krajnje je pitanje mogu li se izdvojiti opće vrline, tj. postoje li vrline zajedničke svim sportovima? Postoje li univerzalne vrline u sportu?

Konkvencijaska etika sporta. Konkvencijaska ili posljedična etika veoma je rasprostranjen vid etike sporta s nizom problemskih situacija i pitanja, među kojima se posebice ističe dominantno »utilitarno ponašanje« sportaša prilikom donošenja odluke o tome koji niz akcija poduzeti te o tome uzeti ili ne u obzir samo dobro (korist) za vlastiti tim (ili samoga sebe) ili i dobro (korist) za igru (ili sport) u cjelini. Važno je jasno razlučiti konkvencijasku etiku i teleološku etiku, gdje je konkvencijaska etika moguće teleologijska, ali nikako i obrnuto.

Za debatu i *stimulus* poticajni su mnogobrojni primjeri, među kojima se svakako, globalno gledano, ističe slučaj koji je C. Tamburini prozvao »Božja ruka« (*The Hand of God*) Diega Armanda Maradone 1986. godine na Svjetskom prvenstvu u nogometu, kada je rukom postigao gol u polufinalnom meču protiv Engleske i time omogućio svojoj Argentini naslov svjetskog prvaka. S pozicije hrvatske javnosti, eklatantan je slučaj Josipa Šimunića. Naime, dotični je kao igrač hrvatske nogometne reprezentacije napravio grubi strateški *faul* na igraču suparničke momčadi Srbije Sulejmaniju, čime ga je spriječio u gotovo sigurnom postizanju pogotka na utakmici odigranoj u Beogradu 8. 11. 2013. Dodatnu težinu slučaju daje činjenica da je upravo taj start hrvatsku reprezentaciju odveo na Svjetsko prvenstvo u Brazil te da je Hrvatskoj pripala i čast svečano otvoriti prvenstvo pred globalnim auditorijem od više milijardi gledatelja. Slučaj je dobio posebnu dimenziju i težinu nakon što je izbornik nogometne reprezentacije Hrvatske Niko Kovač u intervjuu za *Sportske novosti*¹¹ ovaj slučaj izdigao na razinu primjera, gotovo paradigme kako treba biti spreman žrtvovati se za svoj tim i zemlju, govoreći kako se Šimunić »svjesno žrtvovao« i »tko zna kako bi sve završilo da to nije učinio«, zanemarujući da je u pitanju bio čin protivan svakom *fair playu*, duhu i pravilima nogometne igre (usp. Škerbić, 2014). Takovi intencionalni »strateški faulovi« postali su općeprihvaćeni te dio taktike u pripremi i vođenju utakmica. Čini se da su od strane svih involviranih u sport prihvaćeni kao normalni postupci u danim situacijama. Ipak, valja naglasiti ono što W. Fraleigh jasno ističe u svome tekstu »Intentional Rule Violations« (u: Morgan, 2007, 213) – da je takvo što zapravo temelj i put u vrlo opasan moralni relativizam.

Etike pojedinih sportova. Ova se cjelina bavi problematikom moralnih propitivanja karakterističnih za pojedine sportove, ovisno o interesu i involviranosti učenika/studenata u određene sportove. U moralnome smislu, svaki se sport nosi sa sebi svojstvenim problemima i izazovima. U nogometu su to gotovo neprestani pokušaji varanja kroz simuliranje, glumu i »naglašavanje« *faulova*, zatim namještanje utakmica, rasistički ispadi... U košarci to je stjecanje prednosti namjernim kršenjem pravila, tzv. *strateškim fauliranjem* da se zaustavi vrijeme na kraju utakmice. U boksu je cilj igre *knockout*, što je zapravo pokušaj

¹¹ Intervju je objavljen 15. 5. 2014., uoči početka priprema za Svjetsko prvenstvo.

namjernog ozljeđivanja suparnika do te mjere da se više ne može podići s poda. U šahu je tema ravnopravnost spolova, posebno istaknuta nakon što je mađarska šahistica Judit Polgár počela nastupati na muškim turnirima, istovremeno postala i velemajstorica i velemajstor, a na koncu i pobijedila Garija Kasparova i Anatolija Karpova, dvojicu ponajboljih šahista svih vremena.

Zašto etika sporta?

U pokušaju odgovora na ovo temeljno pitanje, ako zanemarimo često argumentacijsko protupitanje »a zašto ne?«, možemo koristiti implicitni argument: upravo zbog kvantitete detektiranih i prezentiranih moralno problematičnih slučajeva i situacija, te kvalitete postavljenih pitanja, problema, dilema, čestih iskrivljavanja, nemoralnih pojava i praksi, izazova. Iz potrebe uočavanja problema i potrebe postavljanja pitanja rađa se i potreba odgovaranja i istraživanja.

S druge strane, osnovni pak argument protiv etike sporta proizlazi iz, kako je već naznačeno u jednom ranijem autorovom radu (Škerbić, 2014), konteksta trenutnoga stanja u kompetitivnom, a posebice vrhunskom profesionalnom sportu, gdje se od sportaša očekuje pobjeda, izvrsnost, rezultat. Ovdje je rezultatski makijavelizam univerzalna postavka, gdje je nakon ostvarenog rezultata sve ostalo zaboravljeno i nevažno. S ovog aspekta gledano, moralno ponašanje nije utilitarno, ono je štoviše kontraproduktivno, jer natjecatelja vodi u nedovoljnu konkretnost, učinkovitost i kompetitivnost, što se najviše očituje u profesionalnom sportu najviše razine, gdje presuđuju nijanse između iznimno spremnih i utreniranih sportaša (usp. Škerbić, 2014). Ipak, najbolji je odgovor na postavljeno pitanje upravo ovaj rad kao takav.

Literatura

- Fraleigh, Warren (1984), *Right Actions in Sport, Ethics for Contestants*, Champaign, Illinois: Human Kinetics.
- Hosta, Milan (ur.) (2010), *Philosophic Reflections in Sport – Essay Collection*, Ljubljana: International Institute for Sustainable Development, Policy, and Diplomacy in Sport.
- Huizinga, Johan (1974, 1992), *Homo ludens – o podrijetlu kulture u igri*, Zagreb: Naprijed.

- Kalin, Boris (2011), *Povijest filozofije, priručnik za nastavnike*, Zagreb: Školska knjiga.
- Kretchmar, Scott R. (1997), »Philosophy of Sport«, u: Massengale, D. John i Swanson, Richard A. (ur.), *The History of Exercise and Sport Science*, Champaign, Illinois: Human Kinetics.
- MacIntyre, Alasdair (1981), *After Virtue: A Study in Moral Theory*, University of Notre Dame Press.
- McNamee, Mike J. (2007), »Sport, Ethics and Philosophy; Context, History, Prospects«, *Sport, Ethics and Philosophy*, god. 1, sv. 1, str. 1–6.
- McNamee, Mike J. (2010), *The Ethics of Sports: A Reader*, London: Routledge.
- McNamee, Mike J. i Perry, Jim S. (ur.) (1998), *Ethics and Sport*, London: Routledge.
- Morgan, William John (ur.) (2000, 2007), *Ethics in Sport*, Champaign, Illinois: Human Kinetics.
- Pivarić, Josip (2012), »Živim po vjerskim načelima, ali za pobjedu sam spreman lagati, simulirati...«, intervju za *Sportske novosti*, 28. 3. 2012. Dostupno na: <http://sportske.jutarnji.hr/josip-pivacic-porucio-protivnicima---za-pobjedu-dinama-sam-spreman-lagati-i-simulirati--/1017467/>, pristup: 10. 8. 2013.
- Raunić, Raul (2011), *Nacrt za prijedlog predmetnog kurikula filozofije*, Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo. Dostupno na: <http://www.hrfd.hr/documents/nacrt-predmetni-kurikulum-filozofije-rr-2-doc.doc>, pristup: 8. 1. 2014.
- Suits, Bernard Herbert (1978), *The Grasshopper: Games, Life and Utopia*, Toronto University Press.
- Suits, Bernard Herbert (2007), »The Elements of Sport«, u: Morgan, William John (ur.), *Ethics in Sport*, Champaign, Illinois: Human Kinetics, str. 9–21.
- Škerbić, Matija (2014), *Nogomet i filozofija?...!?*, Portal ZMUSK. Dostupno na: <http://zmusk.wordpress.com/od-zrnca-mudrosti-do-filozofije/kad-sokrat-platon-aristotel-i-maradona-igraju-nogomet/>.
- Temat »Filozofija slobodnoga vremena i športa I«, *Filozofska istraživanja*, Zagreb, god. 29, sv. 2 (2009), str. 241–434.
- Temat »Filozofija slobodnoga vremena i športa II«, *Filozofska istraživanja*, Zagreb, god. 29, sv. 3 (2009), str. 435–638.
- Temat »Filozofija i sport«, *Metodički ogledi*, Zagreb, god. 19, sv. 1 (2012), str. 1–202.
- Vargović, Eduard (1990), »Za relevantan položaj filozofije u školi«, *Metodički ogledi*, Zagreb, god. 1, sv. 1, str. 61–69.
- Weiss, Paul (1967), *Sport: A Philosophic Inquiry*, Southern Illinois University Press.

Zagorac, Ivana (ur.) (2014), *O sportu drugačije. Humanistički aspekti sporta*, Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.

Dokumenti

Etika. Ispitni katalog za državnu maturu u školskoj godini 2013./2014., Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Dostupno na: http://dokumenti.ncvvo.hr/Ispitni_katalozi_13-14/Hrvatski/IK-eti.pdf, pristup: 10. 4. 2014.

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, izborni predmet »Filozofija sporta«, nositelj Jure Zovko. Dostupno na: http://www.kif.unizg.hr/predmet/filspo?@=5ssl#news_10615, pristup: 31. 1. 2014.

Međunarodni olimpijski odbor (1999), *Etički kodeks*. Dostupno na: <file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/Eticki%20kodeks%20MOO-a.pdf>; zadnje izmjene dostupne na: <http://www.olympic.org/ethics-commission?tab=code-of-ethics>, pristup: 3. 10. 2014.

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. Dostupno na: file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/Nacionalni_okvirni_kurikulum_web_listopad_2011.pdf, pristup: 7. 9. 2014.

Nastavni programi iz Etike od 1. do 4. razreda, Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Dostupno na: http://dokumenti.ncvvo.hr/Nastavni_plan/gimnazije/izborni/etika.pdf, pristup: 6. 8. 2013.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. Dostupno na: http://www.azoo.hr/images/ZSV2012./Zakon_2008.pdf, pristup: 7. 9. 2014.

Zakon o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_04_45_1031.html, pristup: 7. 9. 2014.

Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=5767>, pristup: 7. 9. 2014.

ETHICS OF SPORT AS A NEW TEACHING SUBJECT?

Matija Mato Škerbić

The author's intention is to offer a syllabus of a new teaching subject "Ethics of Sport" which could be implemented in the curricula of sport gymnasium, as well as in those of higher sport and trainer schools, academies and faculties. In the construction of a proposed syllabus, the author referred to the authorities from the field of philosophy of sport, mainly to works of W. J. Morgan, M. J. McNamee and S. J. Perry.

In the first part of text the author situates ethics of sport within the field of philosophy of sport and presents a short history of that sub-discipline. The author further explains aims and intentions of the proposed new teaching subject, together with appropriate teaching methods and forms of teaching, and offers examples which could be used in the teaching process.

Next part of the text presents a way of organizing the teaching materials into smaller parts. The author elaborates on deontological ethics (the topic of conscience in sport), aretaic ethics (favorable virtues in sport), and consequentialist ethics (questioning of different utilitarian-based actions). In this context, the author offers an overview of ethics of particular sports and specific moral issues they entail, as well as of those “big” issues present in sport on a general level (doping, fair play, high tech equipment, equality of sexes, exploitation of children).

Key words: *syllabus, ethics of sport, philosophy of sport, deontological ethics, aretaic ethics, consequentialist ethics*